

Nr 13/1955.

LAGUTSKOTTETS betänkande Nr 13/1955 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till hemställan om ändring av gruvlagen, given den 24 mars 1943 (FFS 273/43).

Sedan lagutskottet den 11 innevarande oktober avgivit betänkande med anledning av förenämnda framställning och stora utskottet tagit ställning till däri ingående lagförslag, har Ålands landskapsstyrelse den 14 oktober till landstinget ingivit en framställning med förslag om deltagande i undersökningen och gruvdriften vid Nyhamn. Med anledning av denna framställning har lagutskottet avgivit sitt betänkande Nr 12/1955.

Genom landskapsstyrelsens sistnämnda framställning har frågan kommit i ett helt nytt läge. Med hänsyn därtill föreslår utskottet
att landstinget ville förkasta såväl framställningen av den 5 oktober 1955 som lagutskottets i betänkandet Nr 11/1955 framförda förslag om ändring av gruvlagen den 24 mars 1943.

Då landskapet Åland enligt självstyrelselagen kan förutsättas innehå den latent äganderätten till alla submarina områden inom landskapets territorium, bör enligt utskottets uppfattning emellertid åtgärder vidtagas för att påvisa denna rätt och göra densamma gällande. Utskottet förutsätter att landskapsstyrelsen vid utmålsläggningen i Nyhamn den 21 innevarande oktober kommer att bevaka landskapets intressen, men anser samtidigt att landskapet bör gå i författning om att utreda landskapets rätt till de mineralfyndigheter, som kunna förekomma inom landskapets autonoma territorium. En sådan undersökning och utredning kan äga rum endast under medverkan av Finlands statsmakt, och utskottet föreslår därför att landstinget ville till Finlands regering rikta följande framställning:

"Till Finlands Regering

från Ålands landsting.

Till den 21 innevarande oktober har på anhållan av bergsrådet Berndt Grönblom med stöd av gruvlagen den 24 mars 1943 utmålsläggning kungjorts att äga rum i Mariehamn vid den sedan gammalt genom kompassstöringar kända järnmalmskroppen utanför Nyhamn i Ålands skärgård. Brytning av malm inom ifrågavarande submarina järnmalmsfält synas sålunda vara snart förestående. Då gruvdrift inom landskapet emellertid på många sätt berör de nationella, ekonomiska och sociala intressen, som Ålands landsting har att bevaka, anser landstinget nödvändigt att

till Regeringens kännedom bringa sina synpunkter på frågan för vidtagande av de lagstiftnings- och förvaltningsåtgärder, som förhållandena påkalla.

I submarina malmfält som ligga inom Ålands territorium, äro äganderättsförhållandena icke lagligen reglerade, vare sig de privaträttsliga eller de offentligträttsliga. Men oberoende härav måste man förutsätta att Finlands statsmakt på grund av sin suveränitet har full och oinskränkt lagstiftnings- och förvaltningsrätt på dessa områden. Det kan ju ifrågasättas, om gruvlagen av den 24 mars 1943 överhuvudtaget skall hava tillämpning på sådana, utom byarågång liggande områden. Vid gruvlagens tillkomst synes man icke hava räknat med utmålsläggning inom havsområde utom byarågång. Därtill kommer frågan om den rätt landskapet Åland kan åberopa ifråga om område, som ligger inom självstyrelselagens tillämpningsområde. På detta område skall också den lokala, på självstyrelselagen grundade lagstiftning tillämpas och man inser därför lätt att denna lagstiftning, som väsentligen har till syftemål att bevara landskapets nationella karaktär, i hög grad kommer att inverka på de förhållanden, som uppstå i samband med anläggande av gruvan, t.ex. näringslagstiftningen, fiskelagstiftningen och lagstiftningen om åländsk hembygdsrätt. Varken självstyrelselagen eller den på densamma grundade lokala lagstiftningen har tagit hänsyn till de perspektiv, som rullas upp i och med uppkomsten av gruvdrift inom det åländska självstyrelseterritoriet. Det finns skäl att befara, att denna lagstiftning skall befinnas obekväm vid tillämpningen på de nya, icke emotsedda förhållandena och leda till tvistigheter och konsekvenser, så varken riksmyndigheterna, de åländska självstyrelsemyndigheterna eller innehavaren av mutsedeln på Nyhamnsmalmen finna önskvärda. Ålands landsting har därför ansett sig vara naturlig part i saken, oaktat lagstiftningsbehörigheten ifråga om gruvor och malmfyndigheter enligt § 11 mom. 2 p. 10 i självstyrelselagen ankommer på rikets lagstiftande organ. Enligt § 13 p. 9 i självstyrelselagen tillkommer nämligen landskapet lagstiftningsrätt beträffande näring, för vars utövande enligt lag fordras anmälan eller tillstånd - med iakttagande av näringsfrihetens grundsats. Det synes därför vara nödvändigt, att samarbete inledes mellan rikets och landskapets myndigheter för utredande av äganderätts- och förvaltningsförhållandena på områden utom byarågång inom landskapet Åland. Frågor av detta slag äro för närvarande föremål för diskussion även i det internationella lagstiftningsarbetet.

Under hela den tid Åland har åtnjutit självstyrelse har samarbete

-3-

mellan rikets och landskapets myndigheter ägt rum med avsikt att på ett friktionsfritt sätt och i enlighet med de utfästelser, som Finlands statsmakter en gång gjort, utbygga självstyrelsen så, att den skall förmå främja landskapets allsidiga utveckling, utan att ledera rikets intressen. Den planerade gruvdriften inom det autonoma området och den gruvdrift, som ännu kan tänkas förekomma i landskapet, innebär emellertid en så stor rubbning av grundförutsättningarna för den åländska självstyrelsen, att åtgärder för utredning av landskapets, statens och den enskildas rätt äro ofrånkomliga.

Hänvisande till ovensagda föreslår landstinget därför, att Regeringen omedelbart ville tillsätta en kommitté för att överväga alla i samband med dessa äganderättsförhållanden stående frågor och framställa förslag till av utredningen påkallad lagstiftning samt bereda Ålands landskapsstyrelse tillfälle att utse en eller flera medlemmar i denna kommitté.

Mariehamn den 15 oktober 1955.

På landstingets vägnar:

talman.

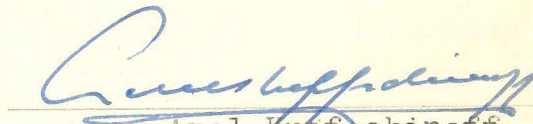
vicetalman.

vicetalman.

Mariehamn den 15 oktober 1955.

På lagutskottets vägnar:

Jan Erik Eriksson
ordförande.

Axel Kuifschinoff
sekreterare.

Närvarande i utskottet: Jan Erik Eriksson, ordförande, Nils Dahlman, Paul Påvals, Aug. Johansson, Helge Klingberg.